

Kvinnors företagande i Värmland

– en kartläggning

Utgiven av Region Värmland, 2012

Faktasammanställning: Ramböll Management

Text: Ramböll Management, Gunilla Evers, Anna Knutsson och Ann Otto, Region Värmland

Foto där inget annat anges, Øyvind Lund

Grafisk formgivning: Lars Falkman, Region Värmland

Tryck: Knappen AB

Rapporten är nedladdningsbar från Region Värmlands webbplats.

Vid eventuella frågor om rapportens innehåll kontakta:

Ann Otto, strateg för planering och omvärldsanalys hos Region Värmland

E-post: ann.otto@regionvarmland.se

Region Värmland

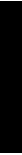
Box 1022

651 15 Karlstad

www.regionvarmland.se

Region Värmland är värmlänningarnas organisation för tillväxtfrågor, regional utveckling, kultur, kollektivtrafik och folkbildning. Organisationen är politiskt styrd, huvudman är landstinget och de 16 kommunerna.

Förord

Region Värmland arbetar för hållbar regional tillväxt och utveckling i regionen. Det gör vi bland annat genom att främja entreprenörskap samt stärka miljöer som gynnar företag som vill växa. Ett konkurrenskraftigt näringsliv som skapar arbetstillfällen och resurser ökar även attraktiviteten för Värmland som en plats där många vill bo, leva och verka. Fler växande och innovativa företag utgör grunden för ett sådant näringsliv.

Ansvar för Värmlands utveckling ligger på både näringslivet och den offentliga sektorn. Offentliga aktörer, som Region Värmland, spelar en viktig roll för att underlätta och stödja företagens utveckling. Detta stöd ska självklart komma alla till gagn, oavsett kön eller etnisk bakgrund. Om vi inte drar nytta av mångfalden kan det företagsfrämjande systemet riskera att stänga ute potentiellt konkurrenskraftiga företag och innovationer. Fler män och kvinnor som driver företag skulle innebära att fler affärsidéer tillvaratas och att dynamiken och förnyelsen i näringslivet ökar. Det i sin tur skapar möjligheter till ökad konkurrenskraft och hållbar ekonomisk tillväxt i Värmland, Sverige och Europa.

Under 2011 erbjöds Region Värmland av Regeringen att ta ansvar för genomförandet av programmet Främja kvinnors företagande i Värmland. Programmet Främja kvinnors företagande ska bidra till att skapa tillväxt och förnyelse i svenskt näringsliv genom att fler företag drivs och utvecklas av kvinnor. För Värmland innebär programmet konkret att ytterligare finansiella resurser tillförs regionen vilket kan förstärka arbetet med att stödja insatser som underlättar för fler kvinnor att bli företagare. Denna rapport är en kartläggning om kvinnors företagande i Värmland. Rapportens syfte är att öka kännedomen om kvinnors företagande i regionen men även att synliggöra den tillväxtpotential som finns för Värmland om vi skapar bättre förutsättningar för såväl män som kvinnor att starta företag. Rapporten är även del i uppföljningen av strategin *Innovativa entreprenörer* inom ramen för det regionala utvecklingsprogrammet,

Tomas Riste
Regionråd

Catarina Segersten Larsson
Regionråd

Innehåll

Inledning	7
Programmet Främja kvinnors företagande	8
Programmets bakgrund	6
Om programmet	7
Företagande och tillväxt	8
Betydelsen av fler nya och växande företag	8
Kvinnors företagande	8
Varför görs satsningar för att främja kvinnors företagande?	9
Om begreppet kvinnors företagande	9
Åtta myter om företag som drivs av kvinnor	10
Nuläget i Värmland	11
Befolkning	11
Näringslivet i Värmland	11
En könssegregerad branschstruktur	11
Företag i Värmland	13
Kvinnor och mäns företagande i Värmland	14
Fakta om företagare i Värmland	14
Kvinnors och mäns företagande kopplat till sysselsättning	15
Fördelningen av kvinnor och män som företagare	19
Koppling mellan SNI och prioriterade näringar inom Främja kvinnors företagande	21
Vilka behov av stöd har kvinnor som driver företag i Värmland?	23
Sammanfattande slutsatser	26
Bilaga 1. Kvinnors och mäns företagande i olika branscher	27

Inledning

Den här rapporten är en kartläggning som beskriver kvinnors företagande i Värmland. Rapporten är framtagen mot bakgrund av att Region Värmland är regionalt ansvarig för genomförandet av programmet Främja kvinnors företagande under perioden 2011 och 2014. På nationell nivå administreras programmet av Tillväxtverket på uppdrag av regeringen.

Kartläggningens syfte är att:

- öka våra gemensamma kunskaper om kvinnors företagande i Värmland,
- ha en gemensam bild om hur nuläget ser ut i regionen vad gäller män och kvinnors företagande,
- öka medvetenheten om den tillväxtpotential som finns om kvinnors företagande.

Kartläggningen har genomförts av Ramböll Management på uppdrag av Region Värmland och ingår som en del i en mer omfattande förstudie om kvinnors företagande. Målet med förstudien är att stödja Region Värmlands arbete med att integrera satsningen kvinnors företagande i det ordinarie företagsstödande systemet i regionen. Med företagsstödande system avses såväl den regionala nivån som bland utförande aktörer.

Rapporten innehåller korta introduktioner till programmet Främja kvinnors företagande, företagandets ökade betydelse för den regionala tillväxten och om varför en särskild satsning görs för att främja kvinnors företagande. I rapporten finns ett avsnitt som avlivar åtta myter om kvinnors företagande i Värmland. De åtta myterna baseras delvis på intervjuer genomförda under förstudien. Kommentarer om dessa myter baseras i stor utsträckning på statistisk analys.

Rapportens tyngdpunkt utgörs av en målgruppsanalys av företagarna i Värmland med särskild tyngdpunkt på kvinnor som är företagare.

Analysen utgörs av två delar:

1. en statistik analys av kvinnors och mäns företagande i olika branscher,
2. en analys baserad på ett antal intervjuer med företagare och aktörer i entreprenörskapssystemet i regionen i syfte att få en ökad förståelse för vilka behov kvinnor som driver företag i Värmland har.

Den statistiska analysen baseras på data som beställts från SCB. Datan innehåller uppgifter om antalet kvinnor och män som företagare med ägarintressen i 52 branscher år 2009 enligt SNI 2007. Företagarna är uppdelade i kategorierna egna företagare¹ och fåmansaktiebolagsdelägare². Samtliga analyser baseras på dagbefolkningen, med motiveringen att det är denna som bedriver sin verksamhet i regionen. Databearbetningen har genomförts av Ramböll Management.

1 Egna företagare deklarerar för aktiv näringsverksamhet och har detta som huvudsysselsättning (inkl. handelsbolag).
2 Fåmansaktiebolagsdelägare deklarerar som fåmansaktiebolagsdelägare och har denna anställning som huvudsysselsättning.

Programmet främja kvinnors företagande³

”Programmet Främja kvinnors företagande ska bidra till att skapa tillväxt och förnyelse i svenskt näringsliv genom att fler företag drivs och utvecklas av kvinnor.”⁴

För perioden 2011–2014 har Regeringen beslutat att avsätta sammanlagt 65 miljoner kronor per år till programmet Främja kvinnors företagande. Regeringens ambition är att förbättra kvinnors möjlighet att starta, utveckla och driva företag för att frigöra tillväxtpotentialen för kvinnors företagande.

För att finansiering av affärs- och innovationsutvecklingsinsatser ska bli mer tillgängliga för företagarkvinnor ska 45 miljoner kronor av de 65 miljoner kronorna fördelas till regionerna under perioden 2011–2014. För perioden 2011 och 2012 har Värmland tilldelats 3 698 400 kronor ur det nationella programmet. Region Värmland har, i egenskap av ansvarigt organ för det regionala tillväxtarbetet, ansvaret för att administrera och genomföra programmet på regional nivå.

För att förmera satsningen på programmet Främja kvinnors företagande i Värmland har re-

gionstyrelsen förstärkt programmet med ytterligare 900 000 kronor. Programmet medfinansieras även av deltagande företag, vilket innebär att programmet totala budgetomslutning i Värmland är närmare 5 miljoner kronor under 2011 och 2012. Programmet är öppet för ansökningar från och med 22 februari 2012. Ansökan görs på särskild blankett med tillhörande bilagor som hämtas på Region Värmlands webbplats. Senast den 30 mars 2012 ska ansökan ha inkommit till Region Värmland.

Programmets bakgrund

I Sverige utgör företag som drivs av kvinnor 23–29 procent av den totala andelen svenska företag. Betydligt färre kvinnor än män driver företag i

-
- 3 Valda delar ur Tillväxtverkets rapport 2011:13 Varför ska man främja kvinnors företagande?, Tillväxtverkets informationsmaterial om Programmet Främja kvinnors företagande samt Tillväxtverkets beslut om fördelning av medel för affärs- och innovationsutvecklingsinsatser inom ramen för programmet Främja kvinnors företagande.
 - 4 Tillväxtverkets informationsmaterial om programmet Främja kvinnors företagande.

Foto: Per Eriksson

Sverige och andelen av de yrkesverksamma kvinnor som leder företag är också låg jämfört med andra europeiska länder. Av alla nystartade företag drivs 32 procent av kvinnor, 61 procent av män och sju procent av kvinnor och män gemensamt. Det finns en stor tillväxtpotential om kvinnors företagande ökar. Fler affärsidéer skulle tillvaratas och nya affärsmodeller utvecklas. Om fler kvinnor startar företag stärks Sveriges möjligheter till ökad sysselsättning och ekonomisk utveckling.

Om programmet

Regeringens programsatsning startade redan 2007. Under perioden 2007–2010 administrerade Länsstyrelsen Värmland de medel som erbjöds regionen. Från och med 2011 har Region Värmland ansvaret för programmets genomförande. Programmets övergripande syfte är att främja kvinnors företagande för att därigenom bidra till ökad sysselsättning och ekonomisk utveckling i Sverige.

Programmet ska bidra till att:

- nyföretagandet bland kvinnor ökar,
- fler av de företag som drivs av kvinnor växer,
- fler kvinnor kan tänka sig att starta företag,
- fler kvinnor väljer att driva företag på heltid och anställer en eller flera personer.

Programmets insatser ska höja kunskapen och kompetensen om kvinnors företagande hos allmänhet, i näringslivet och hos offentliga aktörer, samt synliggöra företagande kvinnor.

En särskild satsning ska göras för att nå kvinnor inom följande näringsgrenar:

- de gröna näringarna,
- tjänste- och servicesektorn,
- kreativa och kulturella näringar,
- vård och omsorg,
- utbildning.

BolagsBolaget AB

Anne Hellstedt Petersson är VD och delägare i BolagsBolaget AB. Företaget erbjuder självanställning för personer som vill sälja sin kompetens och skapa sin egen försörjning utan att starta eget. BolagsBolaget startade i Ekshärad men har i dag över 300 anställda i hela Sverige.

www.bolagsbolaget.se

Företagande och tillväxt

Betydelsen av fler nya och växande företag⁵

Fler växande och innovativa företag utgör en viktig grund för att Värmland ska kunna bibehålla och stärka sin konkurrenskraft. Sedan länge konkurrerar de värmländska företagen på en global arena där utvecklingen sker allt snabbare. Företagens förmåga att omvandla innovationer till produkter och tjänster är en förutsättning för att de ska kunna bibehålla en hög och ökande internationell konkurrenskraft.

EU:s gemensamma strategi för tillväxt och sysselsättning, *Europa 2020-strategin*, framhåller särskilt innovationer som avgörande för att uppnå strategins mål om smart, hållbar tillväxt för alla. Näringslivet har under senare år förändras och diversifieras. Där Sverige tidigare var beroende av stora företag inom den tunga industrin spelar små och medelstora företag i en mångfald av branscher en allt viktigare roll. Detta gäller även för Värmland. Att fler företag startas och utvecklas är särskilt angeläget i föränderliga branscher och i samband med struktur- eller konjunkturförändringar. Nyföretagandet ger ökad kraft i ekonomin och förnyelsen av näringslivet. Förutom de direkta effekter som nyföretagande medför i termer av de enskilda företagens ekonomiska bidrag och det omedelbara sysselsättningsstillskott de skapar, innebär nyföretagandet också en rad indirekta, dynamiska, effekter i ekonomin. De nya företagen driver på konkurrensen och strukturuomvandlingen, vilket är viktigt för näringslivets tillväxt och utveckling.

Kvinnors företagande⁶

Idag driver cirka 5 procent av alla kvinnor i Sverige företag⁷, under 1930- och 1940-talen var siffran cirka 10 procent. En historisk tillbakablick visar att kvinnor har drivit företag i alla tider, men dagens

bild av en företagare är tydligt kopplad till en man. Till viss del kan detta faktiskt bero på den enkla anledningen att kvinnor i dagsläget driver företag i mindre utsträckning än män. I Sverige utgörs andelen företag som drivs av kvinnor av 23–29 procent. Bland nystartade företag är siffran något högre, 32 procent av alla nystartade företag drivs av kvinnor och sju procent gemensamt av kvinnor och män.

Förutom att kvinnor är färre bland företagare så visar undersökningar att kvinnor och män till viss del driver företag inom olika branscher. Företagande kan sägas spegla situationen på den svenska arbetsmarknaden som till stor del präglas av en kraftig könssegregation. Människor tenderar att starta företag i branscher de redan känner till, vilket återspeglas i hur detta haft bäring på hur kvinnor och män agerar i näringslivet. Gruppen ”kvinnor som driver företag” är emellertid präglad av stor variation, det vill säga att kvinnor som driver företag i allra högsta grad är en heterogen grupp. Det finns skillnader mellan kvinnors och mäns företagande, men dessa skillnader är ofta kopplade till att kvinnor och män agerar inom olika branscher, inte att kvinnor och män är olika.

“... om man jämför inom branscher och dessutom studerar företag som varit igång ett tag, säg 3–5 år, så ser man mycket större likheter än skillnader mellan kvinnor och män som företagare...”

5 Valda delar från Tillväxtverkets hemsida samt Nuteks årsbok 2009

6 Tillväxtverkets rapport 2011:13 *Värför ska man främja kvinnors företagande?* samt SOU 2005:66 *Makt att forma samhället och sitt eget liv*

7 2008 drev nära 266 000 kvinnor företag i Sverige på hel- och/eller deltid. De betalade ut drygt 56 miljarder kronor till sina anställda. Omsättningen i kvinnors företag uppgick till nära 232 miljarder. Fakta hämtad ur Tillväxtverkets informationsmaterial om programmet Främja kvinnors företagande.

Mot bakgrund av ovanstående citat kan man därför fråga sig varför det görs satsningar för att främja kvinnors företagande.

VARFÖR GÖRS SATSNINGAR FÖR ATT FRÄMJA KVINNORS FÖRETAGANDE?

Satsningen på kvinnors företagande är i grund och botten en satsning som syftar till att bidra till tillväxt genom att fler nya företag startas och växer. Det är en näringslivspolitisk satsning med tydligt fokus på tillväxt. Fler kvinnor som driver företag skulle innebära att fler affärsidéer tas tillvara, och att sysselsättningen och tillväxten ökar i hela landet. Om kvinnors företagande fortsätter att öka tills det blir lika vanligt som bland män skulle det innebära 75 000 nya företag med 278 000 jobb.

”Att satsa på kvinnors företagande innebär en satsning som syftar till att bidra till tillväxt genom att fler nya företag startas och växer.”

OM BEGREPPET KVINNORS FÖRETAGANDE

När vi arbetar för att främja kvinnors företagande tycks fokus hamna mer på kvinnors företagande än på företag som drivs av kvinnor. Men varför har det blivit så? Kunskapen kring företagsutveckling och

olika företags behov i olika faser eller branscher är enorm både inom den företagsekonomiska litteraturen samt i affärlivet. Det finns en uppsjö av aktörer som förstår logiken bakom uppstarten av ett företag, marknadsföring, försäljning och expansion, för att nämna några viktiga komponenter för företag. Det finns också stor kunskap om behov som olika företagstyper har eller som företag i olika branscher upplever, däremot är sällan personen bakom företaget i fokus. Möjligtvis kan egenskaper såsom *entreprenöriell drivkraft* eller *företagsambet* hos företagaren vara av godo om en affärsidé ska kunna utvecklas till ett framgångsrikt företag, men i övrigt är inte egenskaper hos personen bakom verksamheten relevant. Det är emellertid just det som blivit centralt i satsningen på *kvinnors* företagande. I formuleringen kvinnors företagande vilar betoningen på personen bakom företaget och själva företaget riskerar att bli sekundärt. Det är individen som i större utsträckning än företaget hamnar i fokus i satsningar på kvinnors företagande där kvinnan är central, inte det företag som hon driver. Detta är mycket en konsekvens av att satsningar på kvinnors företagande handlar om att traditionella föreställningar om företagande utmanas, vilka sitter mycket djupt rotat i normer, attityder och beteenden.

Åtta myter om företag som drivs av kvinnor

1) Kvinnor är mer försiktiga

Kommentar: Är försiktighet och mindre riskbenägenhet verkligen någonting negativt? Kan inte försiktigheten istället vara ett uttryck för ansvarstagande som därför bör betraktas som en styrka?

2) Kvinnor driver bara försörjningsföretag där tillväxtpotentialen är låg

Kommentar: Majoriteten av de företag som drivs i Värmland är enmansföretag/försörjningsföretag. Dessa företag drivs av både kvinnor och män.

3) Kvinnor driver oftast tjänsteföretag

Kommentar: Statistik visar att det gör oftast även män.

4) Kvinnor som driver företag har speciella behov

Kommentar: Det finns inget stöd för att könet på företagaren innebär specifika behov. Däremot kan behoven skilja sig åt mellan företagare i olika branscher.

5) Kvinnor driver bara hobbyföretag

Kommentar: Nyligen framtagen forskning visar att det inte finns någon skillnad i överlevnadsgrad mellan företag som drivs av kvinnor och män.

6) Majoriteten av företagen som drivs av kvinnor riktar sig till den lokala marknaden

Kommentar: Detta gäller både för företag som drivs av kvinnor och av män.

7) Kvinnors mål med att driva företag är självförverkligande och personlig utveckling

Kommentar: Det finns forskning som visar att kvinnor och mäns motiv till att starta företag ibland skiljer sig åt, men kvinnors motiv handlar mer om ökad frihet och makt över sin tid.

8) Målet med att främja kvinnors företagande är främst att öka jämställdheten

Kommentar: Att uppmärksamma företag som drivs av kvinnor handlar i grund och botten om att stärka tillväxten och utveckla näringslivet.

Mittaus AB

Evalena Heinered äger och driver mätningkonsultföretaget Mittaus AB tillsammans med sin man. Med Grums som utgångspunkt åtar sig företaget mätningssuppdrag i hela landet. Företagets specialisering är mätning inom järnvägsprojekt. Evalena driver även Heinered AB, ett renodlat kommunikationsföretag.

www.mittaus.se

Nuläget i Värmland

Foto: Per Eriksson

I det här avsnittet ges en kortfattad bild av Värmlands län avseende befolknings- och sysselsättningsstruktur efter bransch och företagande.

Befolkning

Den 31 december 2010 hade Värmlands län 273 265 invånare, varav nära exakt hälften var kvinnor och hälften män⁸. Sedan toppnoteringen om cirka 285 500 invånare år 1994 har Värmlands befolkning minskat med i genomsnitt 0,28 procent per år. Sedan 1978 har antalet kvinnor överstigit antalet män men sedan 2000-talets början sker en årlig ökning av antalet män samtidigt som antalet kvinnor minskar.

Medelåldern i Värmland är högre än i riket, 43,3 år jämfört med rikets 41,1. Medelåldern för kvinnor i Värmland är 44,5 år (riket 42,1) och medelåldern för män 42,1 (riket 40,0). Andelen av befolkningen i arbetsför ålder, 20–64 år, uppgick 2010 till cirka 57 procent, varav 51 procent var män och 49 procent kvinnor. I Värmland utgör andelen

0–19-åringar cirka 22 procent av befolkningen och andelen äldre än 64 år cirka 21 procent. I Värmland är därmed en lägre andel av befolkningen mellan 0–19 år (riket 23 procent), en något lägre andel av befolkningen i arbetsför ålder (riket 58 procent) och en högre andel av befolkningen över 64 år (riket 18 procent).

Värmland har en lägre andel utrikesfödda i befolkningen är riket som genomsnitt, cirka tio procent jämfört med 15 procent i riket. Det finns även skillnader mellan Värmland och riket i varifrån den utrikesfödda befolkningen kommer. I Värmland kommer en större andel av den utrikes födda befolkningen från Norden. Det kan bero på att Värmland har en betydligt större andel av den utrikes födda befolkningen som är födda i Norge än vad riket som genomsnitt har. I fråga om utrikes födda från EU 27 men utanför Norden är andelen av den utrikes födda befolkningen ungefär lika stor i Värmland som i riket som genomsnitt. Riket har dock en större andel utrikes födda utanför EU 27 och Norden. Av Värmlands cirka 26 500 utrikes födda är nära 53 procent kvinnor och 47 procent män.

8 Antalet kvinnor uppgick till 136 830 (50,07 procent) och antalet män till 136 435 (49,93 procent).

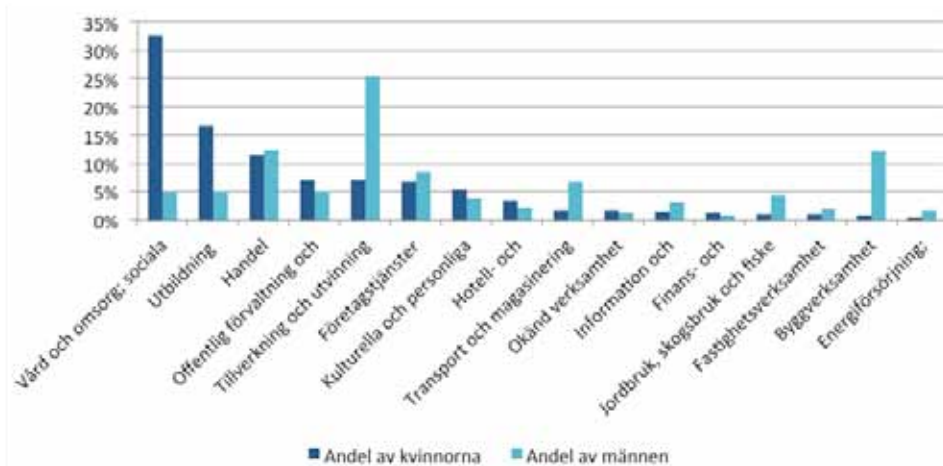
Näringslivet i Värmland

EN KÖNSSEGREGERAD BRANSCHSTRUKTUR

Liksom i riket som helhet är branschstrukturen i Värmland könsuppdelad. Män utgör en klar majoritet av det totala antalet sysselsatta i näringar såsom byggverksamhet, energiförsörjning och tillverkning, medan kvinnor dominerar inom hotell- och restaurangverksamhet, utbildningsväsendet och vård och omsorg. Jämfört med riket arbetar en lägre andel av befolkningen inom den privata tjänstenäringen, men en något högre andel inom offentliga tjänster, tillverkningsindustri (inkl. gruvor och mineralutvinning) samt jordbruk, skogsbruk och fiske. Diagrammet nedan illustrerar de förvärvsarbetsbetande kvinnornas och mäns fördelning över olika branscher i Värmland år 2009.

Diagram 1, som är rangordnad efter fördelningen av kvinnor i respektive bransch, visar att omkring en tredjedel av de förvärvsarbetsbetande kvinnorna återfinns inom *Vård och omsorg*, men endast cirka fem procent av männen. Nära hälften av de förvärvsarbetsbetande kvinnorna återfinns i de två största näringsgrenarna för kvinnor, *Vård och omsorg* samt *Utbildning*. Sysselsättningen i dessa branscher sker i hög utsträckning i den offentliga sektorn, medan en hög andel av männen återfinns i branscher som kan kopplas till privat sektor, såsom *Tillverkning och utvinning*, *Handel* och *Byggverksamhet*. Med den branschindelning som används här finns det nio av 16 branscher där skillnaden mellan fördelningen av kvinnor och män understiger två procentenheter i

Diagram 1. Sysselsatta kvinnors och mäns branschstruktur i Värmland 2009

Källa: Bearbetning Ramböll av data från SCB (2010), Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS)

absoluta tal; *Handel, Företagstjänster, Kulturella och personliga tjänster, Hotell- och restaurangverksamhet, Information och kommunikation, Finans- och försäkringsverksamhet, Fastighetsverksamhet, Energiförsörjning; miljöverksamhet* och *Okänd verksamhet*. Dessa branscher, som i hög utsträckning kan kopplas till privat sektor, kan därmed sägas uppvisa den relativt sett jämnaste fördelningen av kvinnor respektive män.

Studeras istället andelen kvinnor respektive män av det totala antalet sysselsatta inom varje bransch finns den mest snedvridna könsfördelningen inom *Byggverksamhet*, där över 90 procent

av de anställda är män samt inom *Vård och omsorg*, där cirka 85 procent av de anställda är kvinnor (framgår ej av diagram 1). Kvinnors andel av den totala sysselsättningen är också mycket hög inom *Utbildning* och *Hotell- och restaurangverksamhet*. Män utgör över 70 procent av det totala antalet sysselsatta inom sex näringsgrenar. Den jämnaste könsfördelningen återfinns inom *Handel, Finans- och försäkringsverksamhet* och *Offentlig förvaltning och försvar*, det vill säga näringsgrenar som i hög utsträckning hör till tjänstesektorn. Branschstrukturen efter kön i Värmland liknar i hög utsträckning den i riket.

FÖRETAG I VÄRMLAND

I Nuteks (numera Tillväxtverket) årsbok från 2008 görs en analys av svenska regioners entreprenörskapsklimat. I analysen kombineras ett mått på befolkningens inställning till egenföretagande med siffror på hur många företag som startas i relation till befolkningen och det visar sig att Värmland ligger lägst jämfört med övriga Sverige. Som möjliga förklaringar till detta har Region Värmland konstaterat att länet har en stark offentlig sektor, samt att en högre andel sysselsatta inom tillverkning och utvinning (basindustrin) än riksgenomsnittet. Egenföretagande är i regel ovanligt inom dessa branscher, något som kan bidra till det i Värmland relativt låga nyföretagandet. Graden av privatisering inom vård, omsorg och skola är även lägre i Värmland än riksgenomsnittet, vilket kan vara ytterligare en orsak till det relativt låga företagandet. Regionen har också en minskande befolkning, vilket kan antas påverka företagandet negativt.

Tidigare i rapportens har nämnts att kvinnor och män startar/driver företag inom alla branscher, men företagandet följer samma mönster som arbetslivet i övrigt och är därmed könsuppdelat. Huvuddelen av företagen i Värmland och Sverige är tjänsteföretag och tjänstedominsansen gäller såväl för företag som drivs av kvinnor som av män. Av samtliga företagare som är kvinnor är drygt 60 procent företagare inom tjänster, medan motsvarande andel för männen är cirka 40 procent. De största skillnaderna mellan könen i Värmland återfinns inom byggbranschen, där nära 20 procent av alla män som är företagare återfinns, mot några enstaka procent bland kvinnorna. Det finns således tecken på att kvinnors och mäns företagande speglar sysselsättningsstrukturen (Diagram 1).

Näringslivet i Värmland och Sverige domineras av mycket små företag. Såväl i Värmland som i riket

utgör soloföretag cirka två tredjedelar av samtliga företag, och företag med 1–4 anställda står för en femtedel. Av småföretagarna i Värmland år 2009 var 22 procent kvinnor och 78 procent män, andelar som även gäller som genomsnitt i riket. Bland nyföretagarna är andelen kvinnor något högre, cirka 30 procent både i Värmland och i riket. Att kvinnor i Värmland utgör en liten andel av nyföretagarna beror förmodligen mycket på att kvinnor i hög utsträckning arbetar inom den offentliga sektorn (se t.ex. de två staplarna *Utbildning* och *Vård och omsorg* i diagram 1). Kopplingen mellan kvinnors och mäns företagande och sysselsättning utvecklas vidare i det kapitel längre fram i rapporten som handlar om målgruppen.

Avslutningsvis är tillväxtviljan stark bland Sveriges småföretagare, något som gäller både kvinnor och män. Enligt Tillväxtverket vill 40 procent av kvinnorna och 44 procent av männen som driver företag låta företaget växa både i omsättning och antal anställda. I Värmland är dock dessa andelar något lägre, strax under 40 procent för både kvinnor och män.

Torfolk Gård

Kvinnor och mäns företagande i Värmland

I detta avsnitt redogörs för en kvantitativ analys av kvinnors och mäns företagande i olika branscher baserad på data från SCB. Syftet med den kvantitativa målgruppsanalysen är att utreda i vilka branscher kvinnor och män återfinns som företagare.

Analysen besvarar följande frågor:

- Hur fördelas kvinnors och mäns företagande i de branscher där kvinnor och män är sysselsatta (se diagram)? Speglar företagandet sysselsättningen?
- Hur fördelas kvinnors och mäns företagande mer precist inom dessa branscher, då en mer detaljerad branschindelning används?
- På vilket sätt kan kunskapen om kvinnors företagande i olika branscher (enligt SNI 2007) kopplas till de näringar som prioriteras inom programmet Främja kvinnors företagande (och som använder delvis andra branschbegrepp)?

I rapportens bilagor återfinns mer data om kvinnors företagande uppdelat på kategorierna egna företagare och fåmansaktiebolagsdelägare. Innan de tre frågorna ovan behandlas presenteras först några inledande fakta om kvinnors och mäns företagande i Värmland 2009.

Fakta om företagare i Värmland

Tabellen nedan visar antalet kvinnor och män och summan av dessa i det datamaterial som analysen bygger på.

Tabell 1. Antal kvinnor och män som företagare i Värmland 2009

	Egna företagare	Fåmansaktiebolagsdelägare	Samtliga
Kvinnor	2265	681	2946
Män	4711	3013	7724
Totalt	6976	3694	10670

Källa: SCB (2011), Ramböll bearbetning

I relativa tal utgör kvinnor cirka 32 procent av de egna företagarna, 18 procent av fåmansaktiebolagsdelägarna. Sammantaget utgör kvinnorna 28 procent av dessa två kategorier. Förutom att kvinnor utgör en mindre andel av företagarna än männen har kvinnorna också en smalare ”branschvidd” i sitt företagande än männen. Branschvidden beräknas som summan av antalet branscher där åtminstone en kvinna/man återfinns som företagare, dividerat med det totala antalet branscher och är därför ett mått på variationen/bredden i företagandet för respektive kön. I det dataunderlag som analysen bygger på finns totalt 52 branscher. Tabellen nedan visar branschvidden för de olika grupperna av företagande kvinnor och män i Värmland 2009.

Tabell 2. Kvinnors och mäns branschvidd i Värmland 2009

	Egna företagare	Fåmansaktiebolagsdelägare	Samtliga
Kvinnor	69%	77%	85%
Män	81%	88%	90%
Totalt	83%	88%	90%

Källa: SCB (2011), Rambölls bearbetning

Att branschvidden är större för män än för kvinnor betyder att det finns branscher där män men inga kvinnor är företagare. I fråga om de egna företagarna finns det sju branscher där endast män återfinns som företagare. Antalet män i dessa branscher är 87, vilket motsvarar cirka två procent av samtliga egna företagare som är män.

Det finns endast en bransch där enbart kvinnor återfinns som egna företagare men inga män och denna bransch inrymmer dessutom bara en kvinna. När det gäller fåmansaktiebolagsdelägar-

na finns sex branscher där endast män är företagare och antalet män i dessa är 47, vilket motsvarar cirka 1,6 procent av samtliga män som är fåmansaktiebolagsdelägare.

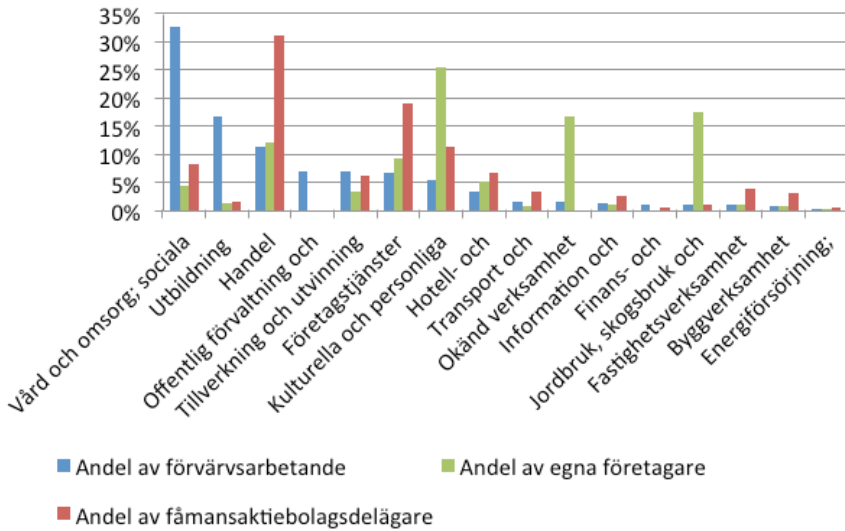
Det finns inga branscher där enbart kvinnor och inga män är fåmansaktiebolagsdelägare. När de egna företagarna och fåmansaktiebolagsdelägarna summeras finns tre branscher där endast män återfinns som företagare och antalet män i dessa är 41, vilket motsvarar cirka en halv procent av samtliga män i datamaterialet.

Sammanfattningsvis utgör män en klar majoritet av företagarna i Värmland, samt att de också har en större branschvidd i sitt företagande än kvinnor. I kommande avsnitt studeras kvinnors och mäns företagande i olika branscher i mer detalj, där strukturen följer de tre frågor som ställdes i inledningen till kapitlet.

Kvinnors och mäns företagande kopplat till sysselsättning

I detta stycke studeras hur kvinnor och män som företagare fördelar sig över de 16 branscher som presenterades i diagram 1 avseende den sysselsatta dagbefolkningen. Först studeras kvinnors och diagram 2 visar de sysselsatta kvinnornas fördelning över dessa branscher, såsom i diagram 1, men också motsvarande fördelning av egna företagare och fåmansaktiebolagsdelägare. Summan av respektive kategori (sysselsatta, egna företagare och fåmansaktiebolagsdelägare) uppgår till 100 procent.

Diagram 2. Sysselsatta och företagande kvinnor i Värmland 2009

Källa: SCB (2011), Rambölls bearbetning

Cirka en tredjedel av de förvärsarbetande kvinnorna i Värmland 2009 arbetar inom *Vård och omsorg*, men endast cirka fyra procent av samtliga egna företagare och åtta procent av samtliga fåmansaktiebolagsdelägare är kvinnor i denna bransch. En betydligt högre andel av de företagande kvinnorna återfinns istället inom *Kulturella och personliga tjänster m.m.* (25 procent av de egna företagarna och elva procent av fåmansaktiebolagsdelägarna) och *Handel* (12 procent av de egna företagarna och 31 procent av fåmansaktiebolagsdelägarna). Detta kan vara ett uttryck för att vård- och omsorgsbranschen inte är lika lätt eller attraktivt för kvinnor att vara företagare inom, till exempel på grund av den stora roll den offentliga sektorn spelar som utförare i denna bransch, jäm-

fört med exempelvis *Kulturella och personliga tjänster m.m.* och *Handel*.

Av samtliga företagare i *Vård och omsorg*, det vill säga både kvinnor och män samt egna företagare och fåmansaktiebolagsdelägare, är dock 55 procent kvinnor, vilket bekräftar att branschen är kvinnodominerad, även om en förhållandevis låg andel av det totala antalet företagande kvinnorna återfinns som företagare i just denna bransch.

Ett tänkbart mått på kvinnors förutsättningar för och upplevda attraktivitet av företagandet i olika branscher är om andelen av egna företagare och/eller fåmansaktiebolagsdelägare är lika hög som eller större än andelen av de förvärsarbetande. Detta gäller för branscherna *Handel*, *Företagstjänster*, *Kulturella och personliga tjänster m.m.*, *Hotell- och*

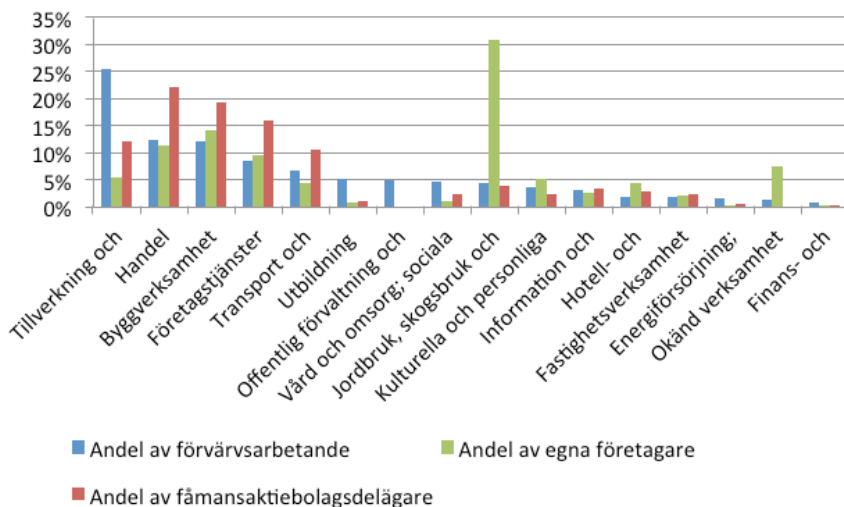
restaurangverksamhet, Transport och magasinering (fåmansaktiebolagsdelägare), Information och kommunikation, Jordbruk, skogsbruk och fiske (egna företagare), Fastighetsverksamhet, Byggverksamhet (fåmansaktiebolagsdelägare) och Energiförsörjning; miljöverksamhet. I övriga branscher – Vård och omsorg, Utbildning, Offentlig förvaltning och försvar samt Finans- och försäkringsverksamhet – återfinns en betydligt högre andel av sysselsatta kvinnor jämfört med andelen företagare, vilket antyder att kvinnors förutsättningar för och/eller upplevda attraktivitet av företagande relativt sett är lägre i dessa branscher.

Diagram 2 visar också på skillnaderna mellan fördelningen av de två kategorierna av företagare, egna företagare och fåmansaktiebolagsdelägare, i

de olika branscherna. Exempelvis återfinns nära en tredjedel av samtliga fåmansaktiebolagsdelägare som är kvinnor inom *Handel*, jämfört med tolv procent av samtliga egna företagare. Ytterligare en noterbar skillnad är att drygt 17 procent av samtliga egna företagare som är kvinnor återfinns inom *Jordbruk, skogsbruk och fiske*, mot cirka en procent av fåmansaktiebolagsdelägarna.

Härnäst studeras männen och diagram 3 illustrerar de sysselsatta männens fördelning i branscherna, såsom i diagram 1, men också motsvarande fördelning av egna företagare och fåmansaktiebolagsdelägare. Liksom tidigare uppgår summan av respektive kategori (sysselsatta, egna företagare och fåmansaktiebolagsdelägare) till 100 procent.

Diagram 3. Sysselsatta och företagande män i Värmland 2009

Källa: SCB (2011), Rambölls bearbetning

Foto: Per Eriksson

Medan cirka en fjärdel av de förvärvsarbetande männen i Värmland 2009 arbetar inom *Tillverkning och utvinning* återfinns endast drygt fem procent av samtliga egna företagare och tolv procent av samtliga fåmansaktiebolagsdelägare i denna bransch. En betydligt högre andel av de företagande männen återfinns istället inom *Jordbruk, skogsbruk och fiske* (30 procent av de egna företagarna men endast cirka fyra procent av fåmansaktiebolagsdelägarna) och *Byggverksamhet* (14 procent av de egna företagarna och 19 procent av fåmansaktiebolagsdelägarna). Detta kan betyda att *Tillverkning och utvinning* inte är lika lätt eller attraktivt för män att vara företagare inom, jämfört med branscherna *Jordbruk, skogsbruk och fiske, Byggverksamhet, Handel och Företagstjänster* (där fler företagare som är män återfinns). Av det totala antalet företagare inom *Tillverkning och utvinning*, det vill säga kvinnor och män samt egna företagare och fåmansaktiebolagsdelägare, utgör män dock 84 procent, vilket bekräftar att branschen är mansdominerad, även om det för män finns fyra branscher där företagande är mer vanligt.

Som nämnts tidigare är relationen mellan andelen sysselsatta och andelen egna företagare och/eller fåmansaktiebolagsdelägare ett tänkbart mått på förutsättningarna för och den upplevda attraktivitet av företagandet i olika branscher. Om andelen sysselsatta i en bransch är högre än andelen företagare i samma bransch kan det vara ett tecken på att branschen är svår eller oattraktiv att vara företagare inom, vilket i fråga om männen gäller branscherna *Tillverkning och utvinning, Utbildning, Offentlig förvaltning och försvar, Vård och omsorg, Energiförsörjning; miljöverksamhet samt Finans- och försäkringsverksamhet*. I övriga branscher överstiger andelen av antingen egna företagare eller av fåmansaktiebolagsdelägare (eller båda) andelen av sysselsatta, vilket kan betyda att förutsättningarna för företagande är relativt sett bättre inom dessa.

Diagrammet ovan visar också på skillnaderna mellan fördelningen av de två kategorierna av företagare, egna företagare och fåmansaktiebolagsdelägare, i de olika branscherna. Exempelvis återfinns cirka 30 procent av de egna företagarna som är män inom *Jordbruk, skogsbruk och fiske*, jämfört med

knappt fyra procent av fåmansaktiebolagsdelägarna. Att det är betydligt fler egna företagare än fåmansaktiebolagsdelägare inom denna bransch gäller således både män och kvinnor. Å andra sidan är det vanligare att vara fåmansaktiebolagsdelägare inom *Handel* för både män och kvinnor.

För att avslutningsvis besvara frågan om kvinnors och mäns företagande speglar sysselsättningen är svaret både ja och nej. De branscher som sysselsätter flest kvinnor, *Vård och omsorg* samt *Utbildning*, kommer först på sjunde och tolfte plats (av totalt 16) i fråga om fördelningen av kvinnor som företagare. Dessa skillnader kan delvis förklaras av att den offentliga sektorn har spelat och fortfarande spelar en stor roll i dessa branscher, vilket påverkar möjligheterna och kanske även föreställningarna om att vara företagare i dessa. Samma förhållande gäller *Offentlig förvaltning och försvar*, som är den fjärde största branschen för kvinnor när det gäller sysselsättning men där inga företagare alls återfinns. Däremot finns ett flertal andra branscher där andelarna för sysselsättning och företagande befinner sig nära varandra, såsom *Handel*, *Företagstjänster*

och *Hotell- och restaurang-verksamhet*. Å andra sidan finns *Kulturella och personliga tjänster m.m.* och *Jordbruk, skogsbruk och fiske* som exempel på branscher som drar till sig en hög andel företagare, i relation till andelen av de sysselsatta.

När det gäller männen speglar fördelningen av företagare den för sysselsatta något mer tydligt, vilket delvis kan bero på att mäns sysselsättning inte är lika koncentrerad till ett fåtal stora branscher som kvinnors (*Vård och omsorg* samt *Utbildning*). Ett stort antal sysselsatta män återfinns istället i branscher såsom *Handel*, *Byggverksamhet* och *Företagstjänster*, branscher i vilka också många företagande män finns. Dessa branscher kan av olika anledningar vara mer lättillgängliga för och förknippade med företagande än exempelvis *Vård och omsorg* och *Utbildning*.

Lindås Lamm AB

Elsa L Magnussen driver Lindås Lamm. Med gården i Lindås som utgångspunkt bedrivs verksamheter som ekologisk uppfödning av lamm, förädling och försäljning av köttprodukter, kurs och konferens samt konsultverksamhet rörande landsbygdsutveckling och skogsbruk. Högsta möjliga kvalitet är ledordet för Lindås Lamm.

www.lindaslamm.se

Fördelningen av kvinnor och män som företagare

I detta avsnitt studeras i vilka branscher kvinnor och män återfinns som företagare då den mer detaljerade branschindelningen med totalt 52 branschgrupper används. För att göra analysen så överskådlig som möjligt baseras den i hög grad på totalsumman av företagare, det vill säga egna företagare plus fåmansaktiebolagsdelägare. Dessa särredovisas dock i några fall. Tabellen nedan visar de 20 största branscherna för kvinnor som företagare.

De 20 största branscherna för kvinnor som företagare omfattar 95 procent av samtliga kvinnor som är företagare i datamaterialet (97 procent av egna företagare och 88 procent av fåmansaktiebolagsdelägare). Branscherna omfattar en rad olika verksamheter såsom tjänster, byggindustri och tillverkning men merparten av företagen återfinns inom branscher som kan härledas till tjänstesektorn.

För att säga någonting om eventuella skillnader

Tabell 3. De 20 största branscherna för företagande kvinnor i Värmland 2009

Bransch	Antal kvinnor	Varav egna företagare	Varav fåmansaktiebolagsdelägare
Personliga tjänster och annan service	573	510	63
Jordbruk, skogsbruk och fiske	406	398	8
Okänt	380	380	
Detaljhandel	379	223	156
Hotell och restauranger	165	119	46
Enheter för hälso- och sjukvård	145	97	48
Juridiska och ekonomiska konsulter	96	56	40
Parti- och provisionshandel	88	43	45
Enheter för kultur, nöje och fritid	81	67	14
Företagskonsulter	65	39	26
Andra företagstjänster	60	49	11
Resebyråer, bevakningstjänst, fastighetsservice o.d.	59	41	18
Fastighetsbolag o.d.	53	26	27
Transport- och magasineringsföretag	42	18	24
Utbildningsväsendet	41	30	11
Byggindustri	40	19	21
Textil- och beklädnadsindustri	32	28	4
Tekniska konsulter	31	13	18
Programvaruproducenter och datakonsulter m.m.	28	18	10
Livsmedelsindustri	25	14	11
Totalt topp-20	2789	2188	601

Källa: SCB (2011), Rambölls bearbetning

och likheter mellan kvinnors och mäns företagande visar nästkommande tabell hur de företagande männen fördelar sig i de 20 största branscherna för kvinnor. Tabellen visar både ”ranking”, som avser branschens storlek och hur stor andel av de företagande kvinnorna respektive männen som återfinns i branschen. Data avser summan av egna företagare och fåmansaktiebolagsdelägare.

För att börja med de skillnader som finns mellan kvinnors och mäns företagande är Personliga tjänster och annan service den största branschen bland kvinnor (av totalt 44) men den femtonde största (av totalt 47) för män. En noterbar skillnad finns även i Enheter för hälso- och sjukvård, som ingår i den grova kategorin *Vård och omsorg; sociala tjänster* och som har diskuterats tidigare (se diagrammen 1, 2 och 3).

Tabell 4. Jämförelse av kvinnors och mäns företagande i Värmland 2009

Bransch	Ranking kvinnor	Andel av kvinnorna	Ranking män	Andel av männen
Personliga tjänster och annan service	1	19,5%	15	1,7%
Jordbruk, skogsbruk och fiske	2	13,8%	1	20,3%
Okänt	3	12,9%	5	4,6%
Detaljhandel	4	12,9%	4	6,8%
Hotell och restauranger	5	5,6%	8	3,9%
Enheter för hälso- och sjukvård	6	4,9%	18	1,5%
Juridiska och ekonomiska konsulter	7	3,3%	16	1,7%
Parti- och provisionshandel	8	3,0%	7	4,1%
Enheter för kultur, nöje och fritid	9	2,7%	10	2,4%
Företagskonsulter	10	2,2%	13	2,2%
Andra företagstjänster	11	2,0%	19	1,3%
Resebyråer, bevakningstjänst, fastighetservice o.d.	12	2,0%	17	1,5%
Fastighetsbolag o.d.	13	1,8%	12	2,3%
Transport- och magasineringsföretag	14	1,4%	3	6,9%
Utbildningsväsendet	15	1,4%	22	0,9%
Byggindustri	16	1,4%	2	16,2%
Textil- och beklädnadsindustri	17	1,1%	35	0,2%
Tekniska konsulter	18	1,1%	9	3,7%
Programvaruproducenter och datakonsulter m.m.	19	1,0%	14	2,2%
Livsmedelsindustri	20	0,8%	30	0,3%
Totalt topp-20		94,7%		84,8%

Källa: SCB (2011), Rambölls bearbetning

Denna är sjätte största branschgrupp för kvinnor men artonde största för män, samtidigt som förhållandevis få företagande kvinnor (4,9 procent) återfinns i denna bransch. *Byggindustri* är den näst största branschen för män som företagare och *Transport- och magasineringsföretag* den tredje största, samtidigt som dessa återfinns först på sextonde respektive fjortonde plats bland kvinnorna. De skillnader mellan kvinnors och mäns företagande som här lyfts speglar också skillnaderna i kvinnors och mäns sysselsättning.

Det finns dock också likheter mellan kvinnors och mäns företagande. Tabellen visar att cirka 85 procent av männen återfinns som företagare bland de 20 största branscherna för kvinnor. Av de 20 branscherna återfinns dessutom 17 av dessa i motsvarande lista för män⁹. En generell slutsats är således att kvinnor och män överlag driver företag i de flesta branscher i vilka det finns såväl kvinnor som män. Liksom för kvinnorna kan också flera av de största branscherna för män kopplas till handel och tjänstesektorn; företags tjänster, hotell och restauranger och företagskonsulter är några exempel.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att det finns skillnader i kvinnors och mäns företagande som kan kopplas till kvinnors och mäns sysselsättning i olika branscher och förmodligen till traditioner. Samtidigt finns det också likheter mellan kvinnors och mäns företagande. Bland de tio största branscherna bland kvinnor återfinns sex i motsvarande lista för män och bland de 20 största branscherna återfinns 17 i motsvarande lista för kvinnor.

En stor del av både kvinnors och mäns företagande kan också härledas till handel och olika typer av tjänstenärings.

Koppling mellan SNI och prioriterade näringar inom Främja kvinnors företagande

Regeringen och Tillväxtverket har prioriterat ett antal branscher som programmet Främja kvinnors företagande särskilt ska stötta. Mot denna bakgrund fokuserar följande delavsnitt på vilket sätt kunskapen om kvinnors företagande i olika branscher (enligt SNI 2007) kan kopplas till de näringar som prioriteras inom programmet Främja kvinnors företagande: gröna näringar, tjänste- och servicesektorn, kreativa och kulturella näringar, vård och omsorg samt utbildning. Som framgår av de senare benämningarna används delvis andra branschbegrepp i den officiella statistiken, vilket kan försvåra arbetet med att omsätta kunskapsunderlag till faktiska insatser. Detta bör läsaren ha med i beräkningen när detta delavsnitt analyseras.

GRÖNA NÄRINGAR

Den bransch i SNI 2007 som tydligast kan kopplas till begreppet gröna näringar är förmodligen *Jordbruk, skogsbruk och fiske*. Den kvantitativa målgruppsanalysen har visat att denna bransch är den tredje största bland kvinnor som företagare i Värmland. Nära 14 procent av samtliga företagande kvinnor (egna företagare plus fåmansaktiebolagsdelägare) återfinns i denna bransch. Här finns således en relativt stor målgrupp i Värmland.

TJÄNSTE- OCH SERVICESSEKTORN

Tjänste- och servicesektorn är ett vitt begrepp som kan omfatta ett mycket stort antal branscher i SNI. Målgruppsanalysen har visat att både kvinnors och

9 Detta framgår av att det i tabellen är tre branscher bland män som hamnar efter 20:e plats: Utbildningsväsendet (ranking 22), Textil- och beklädnadsindustrin (ranking 35) och Livsmedelsindustrin (ranking 30).

mäns företagande i hög utsträckning sker i branscher som kan härledas till tjänste- och servicesektorn. Här finns alltså en stor målgrupp i Värmland.

KREATIVA OCH KULTURELLA NÄRINGAR

Den största branschen för kvinnors företagande i Värmland är *Personliga och kulturella tjänster*, som tillhör den grova kategorin *Kulturella och personliga tjänster m.m.* På nionde plats återfinns också *Enheter för nöje, kultur och fritid*, som tillhör samma grova kategori. Här finns alltså också en stor målgrupp i Värmland. Inom *Kulturella och personliga tjänster m.m.* inryms dock en rad olika typer av verksamheter, såsom litterärt och konstnärligt skapande, museiverksamhet, skönhetsvård, drift av golfbanor och reparation av hemelektronik. En del verksamheter som ingår kan kanske därmed egentligen sägas falla inom tjänste- och servicesektorn snarare än under kreativa och kulturella näringar.

VÅRD OCH OMSORG

Till skillnad från de prioriterade näringar som hittills diskuterats kan det göras en tydlig koppling

mellan vård och omsorg och SNI:s *Vård och omsorg; sociala tjänster*. Analysen har visat att det finns fler kvinnor än män som driver företag i branschen, även om branschens andel av det totala företaget är betydligt lägre än branschens andel av den totala sysselsättningen för kvinnor. Används den grova nivån för SNI 2007 hamnar företaget inom branschen på sjunde plats (av 16) 2009. Inom SNI:s *Vård och omsorg; sociala tjänster* fanns det 155 företagare som var kvinnor 2009, varav merparten, 145, inom undergruppen *Enheter för hälso- och sjukvård*, tre i *Enheter för öppna sociala insatser* och sju i *Vårdhem och bostäder med omsorg*. Även här finns det alltså en målgrupp i Värmland.

UTBILDNING

Såsom i fallet vård och omsorg kan även utbildning kopplas till den officiella statistikens SNI-kod med samma namn. Kvinnors företagande i branschen 2009 var dock inte särskilt omfattande, 41 företagare av totalt 2 946, vilket ger branschen en tolfte plats (av 16) med den grova nivån på SNI 2007. Dock finns alltså en målgrupp även i denna bransch.

Parisima Scandinavia AB

Parisima Nilsson grundade Parisima Scandinavia AB år 2007. Sedan dess har hennes unika metod för att trycka bilder och motiv på kakel rönt framgångar. Företagets produkter kan bland annat beskådas i offentliga miljöer i Karlstad, med Orrholmssgaraget som ett exempel.

www.parisima.se

Vilka behov av stöd har kvinnor som driver företag i Värmland?

Syftet med avsnittet är att få ökad förståelse för vilka behov kvinnor som driver företag i Värmland har. Avsnittet bygger på två typer av underlag. Den första på Tillväxtverkets enkät som skickades till deltagare i den förra satsningen på kvinnors företagande, 2007–2010. Den andra bygger på en intervjustudie som är genomförd med sexton företagare i Värmland. Företagarna har valts ut av Region Värmland och representerar olika branscher.

DEN NATIONELLA ENKÄTEN

I den nationella enkäten deltog 196 personer. Majoriteten (42 procent) drev enskilda företag och (24 procent) aktiebolag. Ett stort antal kategoriserar sitt företag inom branscher såsom företagstjänster, hälso- och sjukvård och personliga tjänster samt annan bransch. En stor andel av företagarna driver företaget på deltid och består i regel av 0–2 personer. Företagarna ställer sig positiva till att de kommer växa inom de närmsta åren, framförallt i omsättning.

Det finns två tydliga grupperingar i materialet, en grupp som anger att de deltagit i satsningen för att utveckla sitt företag och en annan grupp som anger att de deltagit för att de vill starta ett företag. Den största gruppen är den som anger att de deltagit i projekten för att de vill utveckla företaget – 74,5 procent av respondenterna. Av dessa anger 49 procent att de fick information om satsningen från någon annan person eller organisation. Dessa har även deltagit mest frekvent i aktiviteter såsom seminarier och nätverk. Av respondenterna är det 8 procent som anger att anledningen till varför de deltagit i projekten är att de vill starta ett eget företag. Av dessa har över hälften, 56 procent, fått information om projektet via annons, artikel i tidning eller inslag i radio eller TV. Dessa respondenter har framförallt deltagit i seminarier.

27 procent av företagen anger att deltagandet

i projekten till viss mån har bidragit till att de utvecklat sina affärsnätverk. 29 procent tycker också att deltagandet i viss mån bidragit till att de utvecklat sin roll som företagare. Över hälften, 56,5 procent, anger att de skulle ha nytta av att delta i projektet igen.

De deltagande företagen tycker att projekten har varit en bra träffpunkt för kvinnor för att bolla idéer och att få nya infallsvinklar. Det anges som mycket uppskattat bland personer som är nyinflyttade och saknar nätverk. Det finns dock en efterfrågan kring att samordna aktiviteterna på regional nivå för att få störst effekt och det efterfrågas även fler nätverk för kvinnor.

INTERVJUSTUDIEN

Den intervjustudie som redogörs nedan fokuserar på följande frågeställningar:

- Har du deltagit i ett projekt rörande kvinnors företagande? Varför? Skulle du kunna tänka dig att göra det igen?
- Arbetar du heltid med företaget? Har du ambition att växa i antal anställda och omsättning?
- Vilken form av aktiviteter/stöd är du i behov av?

Tabell 6. Branschtillhörighet bland intervjuade baserat på SNI 2007, grov nivå

	Antal företag
Vård och omsorg	1
Informations- och kommunikationsverksamhet	4
Jordbruk, skogsbruk och fiske	1
Byggsamhet	3
Företagstjänster	2
Handel	1
Kulturella och personliga tjänster m.m	2

Två tjänsteföretag har inte kunnat kategoriseras.

Nedan presenteras analysen av varje frågeställning.

Deltagande i projekt rörande kvinnors företagande

Av de företag som intervjuats har sex deltagit i tidigare genomförda projekt som rör kvinnors företagande. De har framförallt deltagit på föreläsningar och seminarier som handlade om säljteknik och presentationsteknik. Två av de intervjuade personerna var även mentorer och deltog i starta eget-utbildningar.

Flera av de personer som inte deltagit i ett projekt anger att den främsta orsaken till detta är brist på tid. Dock svarar elva företagare att de skulle kunna tänka sig att delta i projekt i framtiden. Syftet med projekten skulle då vara att utbilda kvinnor i företagande eller anordna aktiviteter för att utbyta erfarenheter och att få inspiration till företagande. Flera av de vi pratat med poängterar dock vikten av att inför framtida projekt lyssna in behoven från målgruppen och utveckla projekt som genererar kunskap, inspiration och engagemang till deltagarna, i syfte att stärka dem som företagare.

Företagens utveckling

Fjorton av sexton driver sina företag på heltid. Många av dem har expanderat kraftigt de senaste åren och vissa är i en expansionsfas för tillfället. Fjorton av företagen har som ambition att växa och vill göra det de närmaste åren. Tillväxten beskrivs framförallt i termer av ökad omsättning samt ökat antal anställda. En av företagarna har idéer om att bredda sig vad gäller produkter eller tjänster, två företagare är intresserade av att börja köpa upp existerande företag.

Behov av stöd

Företagarna som utgör målgruppen för den här studien efterfrågar en mängd olika typer av stöd.

Generellt rör det sig om behov som finns hos de flesta mindre företag. Av de sexton företagare som intervjuats efterfrågar tre en mentor. Syftet med mentorskapet skulle vara att få kontakt med en person som känner till den egna branschen och kan ge ett utifrånperspektiv på verksamheten. Något annat som efterfrågas är hjälp med försäljning och marknadsföring.

Exempel på sådant som lyftes fram var marknadsföringsutbildningar som skulle kunna fokusera på exempelvis sociala medier, hur reklambranschen kan användas samt hur hemsidor byggs. Även hjälp med juridiska frågor såsom att hantera regelverk för företagande, deklaration, föräldraledighet och sjukpenning för ensamföretagare lyftes fram som exempel på sådant som var intressant att lära sig mer om.

Annat som efterfrågades var till exempel information och utbildning kring export/import, företagsköp, administrativ hjälp, utbildning i engelska och rekryteringshjälp. Nedan har en lista över vanliga behov sammanställts:

- Marknadsföring och sociala medier.
- Ekonomisk rådgivning och finansiering.
- Utbildning i engelska och retorik.
- Mentorskap/coaching.
- Försäljning.
- Juridisk rådgivning.
- Stöd i rekrytering.

Sammanfattande slutsatser

Det finns skillnader i kvinnors och mäns företagande i Värmland som kan kopplas till kvinnors och mäns sysselsättning i olika branscher och förmodligen till traditioner. Kvinnor och män startar/driver företag inom alla branscher, men företagandet följer samma mönster som arbetslivet i övrigt och är därmed könsuppdelat. Kvinnor utgör en mindre andel av företagarna i Värmland, vilket förmodligen beror mycket på att kvinnor i hög utsträckning är sysselsatta i branscher som drivs i offentlig regi. Denna struktur innebär stora utmaningar för Värmland när det gäller att öka företagandet bland kvinnor. Det är långt ifrån säkert att exempelvis en ökad privatisering av vård och omsorg automatiskt leder till ett ökat företagande bland kvinnor.

Såväl i Värmland som i riket utgör soloföre-

tag cirka två tredjedelar av samtliga företag, och företag med 1–4 anställda står för en femtedel. Av småföretagarna i Värmland år 2009 var 22 procent kvinnor och 78 procent män, andelar som även gäller som genomsnitt i riket. Bland nyföretagarna är andelen kvinnor något högre, cirka 30 procent både i Värmland och i riket.

Det finns många likheter mellan kvinnors och mäns företagande i Värmland. Exempelvis driver kvinnor och män företag inom de flesta branscher. Huvuddelen av företagen i Värmland är olika typer av tjänsteföretag, något som gäller såväl för företag som drivs av kvinnor som av män. Av samtliga företagare som är kvinnor är drygt 60 procent företagare inom tjänster, medan motsvarande andel för männen är cirka 40 procent.

Mimmi Design AB

Ann-Britt Skogström, mer känd som Mimmi, driver ateljén och gårdsbutiken Mimmi Design. Genom att låta fantasi och skaparglädje stå i fokus skapar hon kläder som lockar kunder till butiken på landsbygden utanför Grums.

www.mimmidesign.se

Bilaga 1. Kvinnors och mäns företagande i olika branscher

Antal kvinnor och män som egna företagare och fåmansaktiebolagsdelägare i branscher enligt SNI 2007

Egna företagare, SNI 2007 på grov nivå (16 branscher)

Bransch	Antal kvinnor	Andel av kvinnorna	Antal män	Andel av männen
Byggverksamhet	19	0,8%	667	14,2%
Energiförsörjning; miljöverksamhet	3	0,1%	9	0,2%
Fastighetsverksamhet	26	1,1%	103	2,2%
Finans- och försäkringsverksamhet		0,0%	4	0,1%
Företagstjänster	214	9,4%	450	9,6%
Handel	275	12,1%	532	11,3%
Hotell- och restaurangverksamhet	119	5,3%	210	4,5%
Information och kommunikation	27	1,2%	122	2,6%
Jordbruk, skogsbruk och fiske	398	17,6%	1452	30,8%
Kulturella och personliga tjänster m.m.	577	25,5%	247	5,2%
Offentlig förvaltning och försvar		0,0%		0,0%
Okänd verksamhet	380	16,8%	354	7,5%
Tillverkning och utvinning	80	3,5%	261	5,5%
Transport och magasinering	18	0,8%	210	4,5%
Utbildning	30	1,3%	40	0,8%
Vård och omsorg; sociala tjänster	99	4,4%	50	1,1%
Totalt	2265	100,0%	4711	100,0%

Källa: SCB (2011), Rambölls bearbetning

Egna företagare, SNI 2007 med maximalt 52 branscher: de 20 största branscherna för kvinnor

Bransch	Antal kvinnor	Andel av kvinnorna	Antal män	Andel av männen
Personliga tjänster och annan service	510	22,5%	108	2,3%
Jordbruk, skogsbruk och fiske	398	17,6%	1452	30,8%
Okänt	380	16,8%	354	7,5%
Detaljhandel	223	9,8%	225	4,8%
Hotell och restauranger	119	5,3%	210	4,5%
Enheter för hälso- och sjukvård	97	4,3%	46	1,0%
Enheter för kultur, nöje och fritid	67	3,0%	139	3,0%
Juridiska och ekonomiska konsulter	56	2,5%	56	1,2%
Andra företagstjänster	49	2,2%	79	1,7%
Parti- och provisionshandel	43	1,9%	114	2,4%
Resebyråer, bevakningstjänst, fastighetsservice o.d.	41	1,8%	70	1,5%
Företagskonsulter	39	1,7%	79	1,7%
Utbildningsväsendet	30	1,3%	40	0,8%
Textil- och beklädnadsindustri	28	1,2%	3	0,1%
Fastighetsbolag o.d.	26	1,1%	103	2,2%
Jord- och stenvaruindustri	19	0,8%	7	0,1%
Byggindustri	19	0,8%	667	14,2%
Transport- och magasineringsföretag	18	0,8%	208	4,4%
Programvaruproducenter och datakonsulter m.m.	18	0,8%	84	1,8%
Livsmedelsindustri	14	0,6%	8	0,2%
Totalt topp-20	2194	96,9%	4052	86,0%

Fåmansaktiebolagsdelägare, SNI 2007 på grov nivå (16 branscher)

Bransch	Antal kvinnor	Andel av kvinnorna	Antal män	Andel av männen
Bygghverksamhet	21	3,1%	582	19,3%
Energiförsörjning; miljöverksamhet	4	0,6%	22	0,7%
Fastighetsverksamhet	27	4,0%	71	2,4%
Finans- och försäkringsverksamhet	4	0,6%	10	0,3%
Företagstjänster	130	19,1%	479	15,9%
Handel	212	31,1%	666	22,1%
Hotell- och restaurangverksamhet	46	6,8%	92	3,1%
Information och kommunikation	18	2,6%	107	3,6%
Jordbruk, skogsbruk och fiske	8	1,2%	117	3,9%
Kulturella och personliga tjänster m.m.	77	11,3%	74	2,5%
Offentlig förvaltning och försvar		0,0%		0,0%
Okänd verksamhet		0,0%		0,0%
Tillverkning och utvinning	43	6,3%	363	12,0%
Transport och magasinering	24	3,5%	323	10,7%
Utbildning	11	1,6%	32	1,1%
Vård och omsorg; sociala tjänster	56	8,2%	75	2,5%
Totalt	681	100,0%	3013	100,0%

Fåmansaktiebolagsdelägare, SNI 2007 med maximalt 52 branscher: de 20 största branscherna för kvinnor

Bransch	Antal kvinnor	Andel av kvinnorna	Antal män	Andel av männen
Detaljhandel	156	22,9%	303	10,1%
Personliga tjänster och annan service	63	9,3%	26	0,9%
Enheter för hälso- och sjukvård	48	7,0%	67	2,2%
Hotell och restauranger	46	6,8%	92	3,1%
Parti- och provisionshandel	45	6,6%	206	6,8%
Juridiska och ekonomiska konsulter	40	5,9%	77	2,6%
Fastighetsbolag o.d.	27	4,0%	71	2,4%
Företagskonsulter	26	3,8%	93	3,1%
Transport- och magasineringsföretag	24	3,5%	322	10,7%
Byggindustri	21	3,1%	582	19,3%
Resebyråer, bevakningstjänst, fastighetsservice o.d.	18	2,6%	46	1,5%
Tekniska konsulter	18	2,6%	173	5,7%
Enheter för kultur, nöje och fritid	14	2,1%	48	1,6%
Reklambyråer o.d.	11	1,6%	30	1,0%
Utbildningsväsendet	11	1,6%	32	1,1%
Handel med motorfordon	11	1,6%	157	5,2%
Livsmedelsindustri	11	1,6%	17	0,6%
Andra företagstjänster	11	1,6%	23	0,8%
Metallindustri	10	1,5%	117	3,9%
Programvaruproducenter och datakonsulter m.m.	10	1,5%	84	2,8%
Totalt topp-20	621	91,2%	2566	85,2%

Region Värmlands rapportserie

Februari 2012

Nedan angivna rapporter är utgivna av Region Värmland. Samtliga rapporter är nedladdningsbara via regionvarmland.se

RAPPORTSERIEFÖRTECKNING

Rapport nr 10, Region Värmland 2012	Projekt för hållbar regional tillväxt och utveckling Tema: Jämställdhet
Rapport nr 9, Region Värmland 2012	Kvinnors företagande i Värmland – en kartläggning
Rapport nr 8, Region Värmland 2012	Utvecklingen i Värmland – fakta och statistik 2011
Rapport nr 7, Region Värmland 2012	Mot ett klimatneutralt Värmland – möjligheter till regional utveckling
Rapport nr 6, Region Värmland 2011	Kulturen i Värmland 2011
Rapport nr 5, Region Värmland 2011	Utbildningsmöjligheter Värmland
Rapport nr 4, Region Värmland 2011	23 494 jobb lediga...om alla pensionsavgångar åter- besätts fram till 2020
Rapport nr 3, Region Värmland 2011	Värmlands befolkning och näringsliv år 2030 samt flyttströmmar till och från Värmland
Rapport nr 2, Region Värmland 2011	Projekt för hållbar regional tillväxt och utveckling 2010
Rapport nr 1, Region Värmland 2010	Projekt för hållbar regional tillväxt och utveckling 2009

Region Värmland är värmlänningarnas organisation för tillväxtfrågor, regional utveckling, kultur, kollektivtrafik och folkbildning. Denna rapport är en kartläggning om kvinnors företagande i Värmland och framtagen mot bakgrund av att Region Värmland är regionalt ansvarig för genomförandet av programmet Främja kvinnors företagande. Rapportens syfte är att öka kännedomen om kvinnors företagande i regionen men även att synliggöra den tillväxtpotential som finns för Värmland om vi skapar bättre förutsättningar för såväl män som kvinnor att starta företag. Rapporten är även del i uppföljningen av strategin **Innovativa entreprenörer** inom ramen för det regionala utvecklingsprogrammet, **Värmland växer- och känner inga gränser 2009-2013**.

**TILLVÄXT
VERKET**

KVINNORS
FÖRETAGANDE
STÄRKER
SVERIGE